

Tükör, melybe bepillantva, eszébe jutnak a gazdaembernek hónapokként való dolgai anno 1905. Szeptember

„Ki mint vet,

úgy arat.”

(közmondás)

Ház és udvar. A vetőre szánt magot tisztogassuk. A gabonát gyakran meg kell forgatni. A netán hibás utakat rendbe kell hozni, a kutat tisztogatni.

Szántóföld, rét, legelő. Az őszi vetést e hónapban már mindenfelé meg kell kezdeni. A vetőszántásra különösen ügyeljünk, hogy az kellő módon történjék, azért is mindenekeelőtt fogassunk hozzá inkább jóval előbb, semmint hogy az elkésés miatt el kellessék hamarkodni a munkát. Széleset fogatni, miáltal igen nagy magházak esnek, főleg, ha csak magházra vetünk, - semmi esetre sem kell engedni, mivel ennek az a következése, hogy már a vetésnél a vetőmag legnagyobb része a magház közötti mélyedésekbe pereg s a boronálás által még több kerülván oda, míg a magházak élén alig marad egy-két szem a magból, addig a magházmélyedésekbe meg túlságosan sok is jut, minek azután az a következése, hogy míg egy része a túlsűrű állásnál fogva elcsenevész s kivész, más része meg mélyen takartatva alá, ki sem kél; nem csuda, ha ily esetben bármi sűrűen vetünk is, mégis ritka lesz vetésünk, miért is a vetőszántásnál, ha szórva magházra vetünk, kétszeres figyelmet kell fordítani az apró forgatásra. Főleg könnyebb természetű földeken a vetés előtt – s ezt a rozs különösen megkívánja – a földet legalább 4-5 napig hagyjuk megüledni. Homokos talajokon a vetőszántást 8-10 napig se árt üledni hagyni. Szabály szerint a rozsot mindig előbb kell vetni a búzánál, mivel a rozs csak akkor szokott jó termést adni, ha még ősszel elbokrosodott, miután tavasszal hamar szárba hajt, míg a búza elbokrosodása meg jobbára tavasszal történik. A bevetett földeket körül kell szegni és elegendő s kellő irányba vezetett vízvezető barázdákkal látni el. A korai kukorica-fajok: Cinquantino, Pignoletto, e hónap végén már törhetők, de legbiztosabban a legkorábbi székelytengeri. E hónapban a burgonyaszedés is kezdetét veszi. A burgonyát a kiásás után azonnal osztályozni kell s a szerint használni fel vagy rakni, el, a mint melyik mire való. A vetni való burgonyának meghervasztása, megfonnyasztása tapasztalat szerint igen kitűnő eredményűnek mutatkozott a termés emelésére. A leggondosabban őrizni

Írta: Kaszás Péter

2014. szeptember 02. kedd, 06:57 - Módosítás: 2016. május 15. vasárnap, 08:32

kell a magnak való burgonyát a kicsirázástól, mit is a burgonyának fonnyasztás s száraz, szellős, és világos helyen való tartása által lehet elérni. Jó lesz tehát a vetni valót meg fonnyasztani mielőtt elrakjuk. Ugyanis a vetni való burgonyát azonnal a kiásás után valami jó száraz helyen vékonyan leterítve fonnyasztjuk meg s aztán valami száraz, világos pinczébe, hol a fagytól tartani nem lehet, vékonyan elterítve tesszük el.

Az idén vetett lóherét s luczernát, főleg ha az védnövénynyel volt vetve, legeltetni ez évben még ne engedjük, bármilyen tömötten álljon is az, ugyanis a védnövény learatásáig e takarmánynövények fejlődése, növése, árnyékban történvén, az rendesen hosszú, nyurga szárat s levelet hajt, de gyökérzete gyenge marad és ez csakis akkor erősödhetik meg, ha a melegségnek, világosságnak és levegőnek jótékony, tápláló s éltető hatását tökéletesen élvezheti, vagyis midőn a takaró növény árnya alól kiszabadul. De még azon oknál fogva sem tanácsos a lekaszáltatás vagy legeltetés, mert ha többé e legeltetés után a tél beálltaig nincs ideje megbokrosodni és kemény, száraz, hó nélküli tél s nagy hideg jön reá, meg lévén a gyöktő a levéltakaróktól fosztva, e miatt a növény könnyen kifagyhat. Épp ezért tanácsos az első használati évben is az utolsó kaszálást oly korán tenni, hogy a növényeknek még a tél beállta előtt idejük legyen ismét kilevelezni, hogy ezáltal a téli fagyok ellen a gyöktőknek elég oltalma legyen. A hó vége felé, ha vetés be van végezve, meg kell kezdeni a tavasziak alá való tarlótörést is.

A réten a sarjúkaszálás, szárítás és hazatakarítás a főmunka. A kaszálással nem kell késedelmeskedni, mert minél beljebb megyünk az időbe, annál nehezebben szárad a fű, miért is a sarjúszerűsítésre különös gondot kell fordítani, nehogy nyirkosan rakódjék össze, mert akkor biztos összefűlik, minek, hogy mégis lehetőleg elejét vegyük, ily esetben rétegenként szalmát kell közé rakni. Oly réteken pedig, melyeket fel akarunk töretni, a sarjűbetakarítás után a törést meg kell kezdeni. E hónapban lehet új rétvetések is tenni, ha a földet a vetés alá idáig elkészítettük.

Állattenyésztés. Az igáslovakat, melyeket az őszi munka megvisel, jól kell abrakolni. E hónapban, már ha régi szénánk nem volna, az új szánaetetést is minden baj nélkül meg lehet kezdeni. E hónap elejétől a vemhes kanczáknak fejenként legalább egy kilóval kell zabdagjokat emelni. A tehenek a legelőre járnak, igen jó azonban, a mint jobban hűvösödni kezd az idő, reggel kihajtás előtt és este behajtás után egy kis száraz szénát vetni eléjük. A kétnyiretű juhok most nyíratnak másodszor. A februáriusi elletés végett most bocsáttatnak a kosok az anyákhoz. Minden 25 darabra számítsunk egy kost, különben igen hosszan tart a párzás és hosszan tartva a bárányszást, igen egyenlőtlen lesz. A kosokat hágatás alatt folyvást zabolni kell. A sarjúkaszálás után is a tenyésznőjét csak szárazabb természetű rétre szabad hajtani, nedvesebb helyeken csak a musrtajuhok járatandók.

Írta: Kaszás Péter

2014. szeptember 02. kedd, 06:57 - Módosítás: 2016. május 15. vasárnap, 08:32

A hízlalendő sertéseket most kell kiszemelni s a hízóba állítani. Legjobbak e célra a kétévesek, mert legjobban híznak. A hó vége felé, ha makktermés van, a sertéseket már reá lehet a makkra hajtani. Az áprilisban és májusban ki nem herélt malacok most heréltetnek.

Gyümölcsös. A fák töveit körül kell ásatni. Az őszi és téli gyümölcs legnagyobb része érett lévén, gondosan fel kell azt gyűjteni és száraz helyre elrakni. Elrakás előtt halomra kell rakatni minden gyümölcsöt és betakarni szalmával vagy ponyvával, hogy kiizzadják magukat, ekkor egyenként tisztára kell törülgettetni és úgy tenni el, így sokkal jobban és tovább elállanak. E hó végén a gyümölcsmagok vetését meg lehet kezdeni.

Konyhakert. A veteménymagvak szedése, tisztogatása körüli munkák képezik most az egyik főteendő. Téli salátát, endiviát még lehet vetni, szintúgy káposztafélét is. A zellert meg kell kapáltatni és szorgalmasan öntöztetni.

Baromfi. A tenyésztésre baromfiakat most kell kiszemelni, a mi pedig felesleges, adjuk el. A baromfi hizlalás is kezdetét veszi. A tyúktojásokat gyűjtessük szorgalmasan össze s rakassuk szitált hamu közé télire.

Szőlő és pincze. Ha még nem történt volna, végezni kell az utolsó kapálást. A rossz, terméketlen tőkét meg kell jelölni, hogy majd jobbakkal lehessen pótolni. A szüreti edényeket, eszközöket rendbe kell hozni. A napok hűvösödésével itt az idő az új fehér borok harmadszori lefejtésére s az ó-borok felüdítésére. Az ó-borok felüdítésére a legalkalmasabb idő most van, midőn az új-borok már tisztaságuk lehető legnagyobb fokát elérték. A felüdítés akként történik, hogy egy 10-12 akós tiszta, kikéneztetett hordóba 1- 1 ½ akó tiszta, már háromszor lefejtett új-bort töltvén, melynek természetesen ugyanazon fajbelinek s vidékbelinek kell lenni s erre reáfejtjük a felüdítendő ó-bort. Az ó-boroknak ily felüdítése már az ó-bor harmadik évében igen szükséges.

Méhes. A mint e hó elején azt tapasztaljuk, hogy méheink már keveset hordanak, első gondunk legyen a jövőre megtartandó anyakassok kiválasztása. Erre csak a legjobb, legnépesebb és legegészségesebb, még fiatal népű kasokat és rajokat kell kiszemelni. Ha a nyár folytán jól megfigyeltük, hogy mely méhkasaink voltak legélénkebbek és megjegyeztük, hogy melyek bírnak fiatal királynővel, most már könnyen megválaszthatjuk a megtartandókat, betelepítendőket; ügyelve arra is, hogy a kiválasztottak kellő népesek legyenek és hogy legalább 10-12 kiló mézzel bírjanak, a melylyel áttelelni képesek lesznek. Túlságosan kövér kasokat nem célszerű teleltetni, ilyeneknek mézét elárúsítjuk, méhét pedig valamely életrevaló kevésbé népessele egyesítjük. A gyenge, kevés mézű törzseket most kell feletetni, nem pedig majd télen

Írta: Kaszás Péter

2014. szeptember 02. kedd, 06:57 - Módosítás: 2016. május 15. vasárnap, 08:32

háborgatni, a miben rendesen több a kár, mint a haszon. Most a mi mézet beadunk nekik, szépen elrendezik, azután nem lesz rá többet gondunk.

Forrás:

Kaszás Péter (szerkesztésében): A gazda ember tüköre. Jó tanácsok a szántóvetőnek és kertésznek az esztendő minden hónapjára. Budapest. Franklin-Társulat kiadása, 1905. 18-21. és 249.